

Kuntalaisaloite, Suomussalmen kunnan varhaiskasvatus maksuttomaksi

KHALL § 175

Valmistelija

Hallintojohtaja Anniina Niemelä 040 688 4499,
anniina.niemela@suomussalmi.fi

Kuntalaisaloite 4.9.2023

"Ehdotan kunnan varhaiskasvatusta maksuttomaksi kaikille tuloista riippumatta. Varhaiskasvatuksen maksut ovat nykyhetken maailman taloustilanteeseen nähden aivan liian suuret. Elämisen kustannukset ovat kasvaneet merkittävästi, mutta tulot eivät nousseet. Tulorajan muutos ei ole auttanut monia ihmisiä, eikä nykymalli ole kannustava työntekoon, koska vanhemmat joutuvat maksamaan päästäkseen töihin. Ainoastaan matalapalkkaisten alojen työntekijät hyötyvät tulorajoista ja korkeasti koulutettuja rankaistaan. Nykymalli ei kannusta ihmisiä tekemään uraa, vaan pakottaa pysymään ns. matalapalkkaisilla aloilla, koska muuten päivähoitomaksut vie liian suuren osan nettopalkasta ja ostovoimasta. Varhaiskasvatuksen maksullisuus ajaa myös ihmisiä muuttamaan paikkakunnille, missä se on maksutonta, ja niitäkin löytyy Kainuusta monta. Varhaiskasvatusmaksun poistaminen parantaa työttömien työnhakijoiden motiaaviota työllistyä, koska tällä hetkellä on kannattavampaa olla työtön kuin mennä töihin. Lisäksi varhaiskasvatusmaksun poistaminen lisää kunnan vetovoimaa merkittävästi. Näinä maailman aikoina, kun taloustilanne on ihmisillä muutenkin haastava, ei ketään kiinnosta asua ja muuttaa kuntaan, missä täytyy maksaa välttämättömyydestä, eli lapsen päivähoidosta työpäivän ajan."

Oheismateriaali

Kuntalaisaloite

Kunnanjohtajan esitys

Kunnanhallitus saattaa aloitteen sivistyspalvelujen valmisteltavaksi.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Toimeksi Tiedoksi

Sivistyspalvelut
Kuntalaisaloitteen tekijä

1183/02.05.00.00/2023

SIVLTK 27.09.2023 § 98

Valmistelija

Sivistysjohtaja Teemu Piirainen, 040 688 4545,
teemu.piirainen@suomussalmi.fi

Suomussalmen kunnanhallitus lähetti 19.9.2023 pidetyn kokouksen päätöksen mukaan varhaiskasvatuksen maksuttomuutta koskevan kuntalaisaloitteen sivistyslautakunnalle valmisteltavaksi.

Varhaiskasvatusmaksuja sääntelee laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (1503/2016). Suomussalmen kunnassa varhaiskasvatusmaksut määräytyvät tämän mukaisesti. Viimeksi lakia muutettiin siten, että asiakasmaksuja alennettiin korottamalla maksujen perusteena olevia huoltajien tulorajoja 33 prosenttia. Lakimuutos tuli voimaan 1.3.2023. Edelliset muutokset tehtiin vuosina 2022 ja 2021. Varhaiskasvatusmaksuja koskevien lakimuutosten selkeänä tavoitteena

on ollut asiakaslähtöisyys, muutoksilla on helpotettu varhaiskasvatuspalveluita käyttävien perheiden taloudellista asemaa. Maksujen määräytymisperusteet huomioivat erilaisissa tilanteissa olevat perheet mm. perheen henkilömäärän ja sisarukset, jotka palvelua myös käyttävät. Sivistyslautakunta käsitteli lakimuutoksen perusteella varhaiskasvatusmaksujen tarkistamista kokouksessaan 25.1.2023 §4. Uusiin tulo-rajoihin perustuvat asiakasmaksut otettiin Suomussalmella käyttöön lain velvoittamassa aikataulussa 1.3.2023.

Suomussalmen kunnan sivistyspalveluissa on seurattu varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista käytävää keskustelua eri puolilla Suomea. Asiasta käytävää keskustelua ja käsittelyä ennakoitiin jo alkuvuodesta 2023. Suomussalmen kunta on osallistunut vuoden 2023 aikana varhaiskasvatuksen maksuttomuutta koskevaan ulkopuolisen asiantuntijatahon tekemään selvitykseen yhdessä muiden asiasta kiinnostuneiden kuntien kanssa. Selvitystyön tavoitteena oli arvioida mahdollisen varhaiskasvatuksen maksuttomuutta koskevan päätöksen suoria ja välillisiä vaikutuksia toimintaan ja talouteen.

Suomussalmen kuntaan syntyneiden, mukaan lukien kuluvaan vuoden ennuste, lukumäärä on vaihdellut viiden vuoden aikana 28 – 34 lapsen välillä, keskiarvon ollessa 32 lasta/vuosi. Muuttoliike vaikuttaa ikäluokkien lapsimääriin luonnollisesti vuosittain. Syyskuun 2023 tiedoilla varhaiskasvatuspalveluita käyttävien lasten määrä kunnassa on yhteensä 158. Varhaiskasvatukseen osallistuvien määrä kasvaa vuosittain syksyn edetessä kohti talvea. Kevätkaudella 2023 varhaiskasvatuspalveluita käytti enimmillään 195 lasta.

Kuntalaisaloitteessa todetaan, että varhaiskasvatuksen maksuttomuuspäätöksen tehneitä kuntia on olemassa monta. Selvitystyön yhteydessä kävi ilmi, että kevään 2023 tiedoilla noin 25 kuntaa on tehnyt Suomessa päätöksen varhaiskasvatuksen maksuttomuudesta. Kuntia Suomessa oli vuoden 2023 alussa yhteensä 309. Maakunnassa varhaiskasvatuspalveluiden maksuttomuutta koskevan päätöksen tehneiden kuntien asukas- ja lapsimäärä on selkeästi pienempi, kuin Suomussalmella.

Suomussalmen kunnan varhaiskasvatusmaksuista saatava tulo on lakimuutosten seurauksena puolittunut kolmen viimeisen vuoden aikana. Varhaiskasvatuspalveluista maksetaan asiakasmaksuina tällä hetkellä siis selkeästi aiempaa vähemmän tai ei ollenkaan. Varhaiskasvatuksen maksuttomuutta koskevassa harkinnassa on otettava huomioon asiakasmaksutulojen poistumisen taloudellisen vaikutuksen lisäksi myös mahdolliset palvelun käyttäjämäärien muutokset, varhaiskasvatusta koskevien henkilöstömitoitusten noudattamisvelvollisuus ja mahdollinen henkilöstön rekrytointitarve, jos palveluiden käyttäjämäärä kasvaisi päätöksen perusteella. Vaikutuksien arvioinnissa on huomioitava tietysti, kuten kuntalaisaloitteessakin mainitaan, mahdollinen vaikutus kunnan vetovoimaisuuteen ja strategian mukaiseen muuttovoiton tavoitteluun.

Varhaiskasvatuksen maksuttomuutta koskevan selvityksen tulokset ja analyysi on esitelty kunnanvaltuuston puheenjohtajistolle. Asiasta on käyty keskustelua TA2024 valmisteluun tähtäävässä valtuustoseminaarissa kuntapäättäjien kanssa elokuussa 2023.

Suomussalmen kunta on huomioinut lapsiperheet ja uudenlaista lapsiperheiden tukea kehitetään. Kunnassa on jo keväällä 2023 lähdetty hallintokuntien ja MLL:n kanssa yhteistyössä kehittämään pienten lasten vanhemmille tarjottavaa maksutonta hoitoaputoimintaa. Kyseessä on kuntastrategian mukainen kokeilutoiminta, johon liittyvät lastenhoitajien koulutukset on jo toteutettu. Prosessi etenee ja asiasta tullaan tiedottamaan kunnan www-sivuilla tarkemmin.

Keväällä toteutetun varhaiskasvatuksen maksuttomuutta koskevan selvitystyön, varhaiskasvatusmaksuja koskevien asiakkaille positiivisten lakimuutosten sekä kuntapäätäjien kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta varhaiskasvatuksen asiakasmaksuissa on tarkoituksenmukaisinta noudattaa toistaiseksi sivistyslautakunnan päätöksen mukaisia asiakasmaksuja Suomussalmen kunnassa.

Tulevan vuoden 2024 talousarviovalmistelua tehdään sivistysosastolla olemassa olevien varhaiskasvatusta koskevien toiminnallisten linjausten, henkilöstösuunnittelun sekä varhaiskasvatusmaksuja koskevien päätösten mukaisesti. Kunnanhallitus on antanut TA2024 laadintaohjeen ja raamin kokouksessaan 5.9.2023 § 168.

**Sivistysjohtajan
esitys**

Sivistyslautakunta päättää antaa yllä olevan vastauksenaan kuntalaisaloitteeseen ja lähettää sen edelleen kunnanhallitukselle hyväksyttäväksi.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

**Toimeksi
Tiedoksi**

Kunnanhallitus
Kuntalaisaloitteen tekijä
